

Vloeiend landschap; Over de toekomst van het Friese landschap

Peter de Ruyter
Bornmeer, Gorredijk, 2016
128 p. | isbn 9789056153700
€ 19,50

Friesland is het land van melk en water, zegt commissaris van de koning John Jorritsma. Maar het Friese goud, dat zijn de verschillende Friese landschapstypen stelt Peter de Ruyter in zijn boek *Vloeiend landschap*. Friesland is niet voor niets uitgeroepen tot mooiste provincie van Nederland. De diversiteit en schoonheid van dat landschap brokkelen echter in hoog tempo af. De landschapsarchitect en voormalig directeur van Atelier Fryslân beschrijft in zijn monografie *Vloeiend landschap* ontwikkelingen die het uiterlijk van de provincie drastisch veranderen. Zo schrijft hij over de wildgroei aan windmolens, het oprukkende Engelse raaigras, de ondergang van het veenweidegebied en de anonieme bedrijventerreinen die als paddenstoelen uit de grond schieten. Tegelijk laat hij zien dat er allerlei mogelijkheden zijn om het tij te keren en kwaliteit en leefbaarheid van het landschap juist te versterken. Zijn boek is een hartstochtelijk pleidooi om te werken vanuit een visie, waarbij 'de mienskip' en professionals de handen ineenslaan. De Ruyter begint zijn boek met een beschrijving van de ontstaansgeschiedenis van het Friese landschap. Van een 'zompig labyrint van geulen, kwelders, moerasbossen en terpen' tot een rijke landbouwprovincie die schuilgaat achter 'een groene Berlijnse Muur', de zeedijk. Daarna volgen hoofdstukken over bevolkingskrimp, intensivering van de landbouw, verdroging, industrialisatie, alternatieve energiebronnen, verzilting en een terugtrekkende overheid. De Ruyter beschrijft de problemen, maar draagt ook oplossingen aan vanuit een bredere kijk op het landschap. Neem nu het 'probleem' van het groeiend aantal windmolens, als gevolg van de wereldwijde zoektocht naar alternatieve energiebronnen. Op zee en land moet in 2020 nationaal gezien 6.000 megawatt aan windenergie worden geproduceerd. Friesland heeft beloofd om ruim 530 megawatt voor zijn rekening te nemen. Ondanks het flinke aantal windmolens is dat op dit moment nog maar 160 megawatt. En dat terwijl het grote aantal windmolens in de windrijke provincie anders doet

vermoeden. Wat blijkt? Als gevolg van de weerstand tegen windenergie - onder het motto 'horizonvervuiling' - moet Friesland het vooral doen met solitaire molens bij boerderijen en kleinere opstellingen van molens. Daar komt bij dat vervanging van oudere windmolens door efficiëntere exemplaren niet van de grond komt, omdat geen afspraken zijn gemaakt over de levensduur. Met 16,5 procent van alle Nederlandse windturbines, wekt Friesland slechts 6 procent van alle windenergie op. Atelier Fryslân stelde in 2009 voor om het beleid te herzien, waarbij de essentie is om windmolens zo te plaatsen dat ze de verschillende landschapskenmerken in Friesland versterken. Daarbij draait het om een omslag in denken, van 'liever niet, maar als het dan toch moet ...' naar 'doe het goed in plaats van niet slecht'.

Het advies bestaat uit drie delen: concentreer het plaatsen van windmolens in het windrijke zoekleigebied, gebruik de vormen in het landschap om te komen tot gevarieerde opstellingen en vervang meerdere oudere molens door een beperkt aantal nieuwe exemplaren. Daar voegt De Ruyter het idee van 'de dorpsmolen' aan toe. Een molen die een heel dorp van energie voorziet, kan al gauw rekenen op sympathie van de inwoners. Helemaal wanneer eventuele opbrengsten ten goede komen aan nieuwe voorzieningen in het dorp. Naast windenergie richt De Ruyter zijn aandacht ook op andere energievormen. Zo is berekend dat zonnepanelen op alle Friese ligboxstallen bij elkaar zo'n 325 megawatt zouden opleveren. Tel je daar de platte daken van bedrijventerreinen bij op, dan zit je al snel op 700 megawatt! Een andere recente ontwikkeling is de opkomst van blauwe energie. De Ruyter vermoedt dan ook dat het 'probleem' van de windmolens slechts van tijdelijke aard zal zijn.

Na zijn schets van problemen en oplossingen, gaat De Ruyter in de epiloog van het boek dieper in op de noodzaak om lokale initiatieven te koppelen aan een richtinggevend kader: een visie die verder kijkt dan de plek zelf. Hij stelt voor om vakkenis en beeldend vermogen van professionals te koppelen aan de ideeën van bewoners, waarbij de provincie een regisseursrol vervult. Dat vraagt om een heldere koers waarbij melk, water en goud in balans zijn. De Ruyter pleit voor een Huis voor het Landschap waar kansen en ideeën met elkaar worden verbonden. *Vloeiend landschap* is een vlot geschreven en fraai vormgegeven boek, dat je op een prettige manier aan het denken zet over de toekomst van het Friese landschap. <

